

Liisa Nurminen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2020

VAPAAEHTOISEN KOKEMUS YHTEISEKSI HYVÄKSI

**Yhteisvastuukeräyksen listakerääjien kokemuksia Seinäjoen
alueseurakunnassa**

TIIVISTELMÄ

Liisa Nurminen
Vapaaehtoisen kokemus yhteiseksi hyväksi
42 sivua ja 2 liitettä
Helmikuu, 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki
Sosiaalialan ammattikorkeatutkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli koostaa katsaus Yhteisvastuukeräyksen listakerääjien kokemuksista kyseisessä vapaaehtoistyön muodossa Seinäjoen alue seurakunnalle. Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tulokset saatiin kirjallisuuskatsauksen ja puolistrukturoidun teemahaastattelumenetelmän kautta, ja siten tavoite saavutettiin. Haastatteluun osallistui yhteensä viisi listakerääjää. Opinnäytetyö toteutettiin työelämäyhteydessä Seinäjoen alue seurakunnalle.

Tutkimuksessa tarkasteltujen asiansanojen, aikaisempien tutkimusten ja toteutetun menetelmän myötä voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että vapaaehtoistyö antaa sen toteuttajille onnistumisen tunteita, yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja kokemuksen merkityksellisyydestä, sekä myös haastavia tilanteita ja kohtaamisia. Ihminen saa vapaaehtoistyöstä väylän toteuttaa ja ilmaista itselle koettuja tärkeitä arvoja. Vapaaehtoisuuteen motivoi altruistinen ajattelu- ja toimintatapa. Kristinuskon ytimeen kuuluu lähimmäisen rakastaminen eli tuttuja ja tuntemattomia ihmisiä kohtaan ajateltu ja tehty hyvä. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon järjestämässä Yhteisvastuukeräyksessä tarjoutuu vapaaehtoinen mahdollisuus niin kerääjille kuin lahjoittajillekin elää kristillisen arvopohjan mukaisesti ja/tai toimia muiden itselle tärkeiden arvojen mukaisesti.

Haastatteluiden tuloksista ilmeni, että listakerääjät kokivat edistävänsä heille itselleen merkityksellisiä asioita ja saavansa tehdä jotain hyvää. Tärkeä kokemus listakerääjille on, että moni lahjoittaja on varautunut valmiiksi listakerääjään saapumiseen. Tutkimukseen osallistuneet vapaaehtoiset listakerääjät ovat kokeneet keräytilanteessa epäystävällisiä kohtaamisia, mutta eivät ole kokeneet epäasiallista käytöstä.

Asiasanat: kokemus, motivaatio, motiivi, vapaaehtoistyö, diakoniatyö, Yhteisvastuukeräys

ABSTRACT

Liisa Nurminen

Volunteer's experience for common good

42 pages and 2 appendices

February, 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Diaconal Social Work

Bachelor of Social Services

The aim for this thesis was to compile a report about the experiences the voluntary list collectors` had within the Finnish Common Responsibility Campaign. This thesis was implemented for the parish of Seinäjoe aluseurakunta. This qualitative study used and was formed by literature review and method of focused interviews. Five list collectors were interviewed.

It can be concluded through the study of the keywords, previous researches and method used in this thesis that voluntary work gives to its makers feelings of succeeding, sense of community and experience of meaningfulness. Also, part of voluntary work are challenging situations and encounters. Through voluntary work a person has a way to put into practise and express values that the one considers as important. Altruism way of thinking and behaving are motivations to do voluntary work. The core of Christianity is about to love neighbours that are any fellow human being the ones that we know and do not know. To do good deeds towards others and to think well about one another. In the Common Responsibility Campaign that is held annually by the Evangelical Lutheran Church of Finland through its parishes, holds a great voluntary opportunity to its collectors as well to its donators to live by the values of Christianity and/or live by other values that are considered as important.

The results of this research revealed that the interviewed experienced that they are doing something meaningful. A very positive experience for the volunteers was the fact that many donors in the city of Seinäjoki wait for the list collector's arrival and are prepared for it. The five volunteers that took part in this research stated that they have experienced unfriendly encounters, but not an inappropriate behavior towards them during fundraising situations.

Keywords: experience, motivation, motive, voluntary work, diaconal work, The Common Responsibility Campaign

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	6
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	6
1.2 Seinäjoen alue seurakunta.....	7
2 KESKEISET KÄSITTEET	10
2.1 Kokemus	10
2.2 Motivaatio ja motiivi	12
2.3 Vapaaehtoistyö.....	14
2.4. Diakoniatyö.....	17
2.5 Yhteisvastuukeräys	21
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	24
3.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu.....	24
3.2 Menetelmän toteutus.....	25
3.3 Aineiston purku ja analysointi	26
4. TULOKSET	28
5 POHDINTA	32
5.1 Johtopäätökset.....	32
5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	33
5.3 Ammatillinen kehittyminen	34
LÄHTEET	36
LIITE 1. HAASTATTELU KYSYMYKSET LISTAKERÄÄJILLE	40
LIITE 2. ASiantuntijahaastattelu KYSYMYKSET	41

JOHDANTO

Perinteisesti joka vuosi monet vapaaehtoiset ympäri Suomen osallistuvat Yhteisvastuukeräykseen antamaan aikaansa ja panoksensa yhteiseksi hyväksi. Opinnäytetyössäni tarkastelen Seinäjoen alue seurakunnan listakerääjien kokemuksia Yhteisvastuukeräyksessä. Moni listakerääjä valmistautuu alkukevästä koputtamaan tuntemattomien ja jo tutuksi tulleiden ihmisten ovia ja esittelemään Yhteisvastuukeräyksen kohteet, ja sitä kautta keräämään lahjoituksia, joilla autetaan ja tuetaan avun tarvitsijoita. Erityisesti Seinäjoella Yhteisvastuukeräys on tuottanut suuria taloudellisia tuloksia, joihin vaikuttaa isolta osaltaan virkeä listakerääjien toiminta. Vuonna 2018 ja 2019 Seinäjoella kerättiinkin suurin määrä lahjoituksia verrattuna muihin Yhteisvastuukeräykseen osallistuneisiin seurakuntiin. (Yhteisvastuu, seurakunnille.)

Seinäjoen alue seurakunnan diakoniajohtajan Otto Savolaisen (henkilökohtainen tiedonanto 26.11.2019) mukaan diakoniatyölle on tärkeää selvittää listakeräystä ja sen toteuttajien kokemuksia siitä, koska tämä keräysmuoto tuottaa merkittävän paljon tuloja Yhteisvastuukeräykselle. Savolainen mainitsi, että tämän tutkimuksen haastateltavien määrä on sen verran pieni suhteutettuna vapaaehtoisten määrään, että liian suuria johtopäätöksiä ei tämän pohjalta voida tehdä liittyen listakeräyksen tulevaisuuteen. Kuitenkin tämän tutkimuksen kautta Seinäjoen alue seurakunnan diakoniatyö saa heille tärkeää tietoa ja selvyyttä siitä, kuinka listakerääjät kokevat ovelta ovelle keräämisen. Sen pohjalta he voivat miettiä millä tavoin listakeräämistä voidaan kehittää ja mahdollisesti miettiä muitakin vaihtoehtoja listakeräykseen liittyen. Savolainen kertoi, kuinka tämä tutkimus on myös kunnioituksen osoitus listakerääjinä toimiville vapaaehtoisille. Heidän ajatuksillaan ja mielipiteillään on väliä ja heitä kuunnellaan. ”Saamme arvokasta tietoa ja samalla osoitamme arvostuksemme heille, jotka tekevät merkittävän työn keräyksen onnistumiseksi”, kirjoitti Savolainen.

Opinnäytetyöni aiheeseen perehdyin tutkimalla kirjallisuutta kokemuksesta, motivaatiosta, motiiveista, vapaaehtoistyöstä, diakoniatyöstä ja Yhteisvastuukeräyksestä. Tutkimuksessa avaan näitä keskeisiä käsitteitä opinnäytetyön aiheen näkökulmasta. Vapaaehtoistyön koordinointi kuuluu diakoniatyön toimenkuvaan, ja tämä tulee erityisesti esille joka vuosi järjestettävässä Yhteisvastuukeräyksessä. Jotta vapaaehtoistyötä voidaan toteuttaa ja kehittää vapaaehtoisen parhaaksi, on hyvä

kuunnella ja ottaa selvää siitä, miten vapaaehtoinen on kokenut osallistumisensa paikallisseurakuntansa järjestämässä vapaaehtoistyössä. Lukemani kirjallisuuden kautta esille nousivat aiheina myös motivaatio ja motiivit ja niiden vaikutus vapaaehtoistyössä.

Uuden tiedon hankin haastattelemalla viittä Seinäjoen alue seurakunnan vapaaehtoista listakerääjää. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, koska tutkimus keskittyy kokemuksiin. Opinnäyte on myös tutkimuspainotteinen, jolloin teorian ja kerätyn aineiston perusteella muodostan vastauksen tutkimuskysymykseeni. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 32). Teorian, aikaisempien tutkimusten ja tutkimushaastattelujen kautta etsin vastauksia tutkimuskysymyksiin eli siihen minkälaisia kokemuksia se tuottaa, mikä motivoi toimimaan vapaaehtoistyössä, mitkä asiat vapaaehtoinen kokee tärkeiksi ja mitä ihminen saa vapaaehtoistyössä toimimisesta.

Työn alussa keskitytään tutkimuksen lähtökohtiin pohjustaen opinnäytetyön päämäärää, tutkimuskysymyksiä, käsiteltävän aiheen taustaorganisaatiota, sekä ammatillisia tavoitteitani tutkimuksen myötä. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään keskeisiä käsitteitä, tutkimuksen uuden tiedon hankinnan menetelmää ja sitä kautta saatuja tuloksia. Opinnäytetyön lopussa esittelen johtopäätökset ja pohdin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta, sekä ammatillista kehittymistäni.

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tehdä selvitys Seinäjoen alue seurakunnan Yhteisvastuukeräyksessä toimivien vapaaehtoisten listakerääjien kokemuksista. Tavoitteena on tuottaa aiheesta katsaus, jota Seinäjoen alue seurakunta voi hyödyntää Yhteisvastuukeräyksen listakeräyksen kartoittamiseen ja kehittämiseen.

Opinnäytetyön aiheen sain Seinäjoen alue seurakunnan diakoniatyön tiimiltä. Heille on tärkeää saada tietoa vapaaehtoisten listakerääjien kokemuksista, koska Yhteisvastuukeräyksessä toimii suuri määrä vapaaehtoisia listakerääjiä, jotka tekevät tärkeää työtä yhteisen hyvän vuoksi, ja juuri listakeräyksen kautta on tullut merkittävää paljon keräystuloja Yhteisvastuukeräykseen. Seinäjoen alue seurakunnan diakoniatyö on aidosti kiinnostunut listakerääjiensä kokemuksista ja ajatuksista, sekä haluaa osoittaa arvostuksensa ja kiitollisuutensa listakerääjille tämän tutkimuksen kautta. Vapaaehtoistyön järjestäjien yksi tärkeimmistä tehtävistä työn organisoinnin ja ohjaamisen lisäksi onkin kiittää vapaaehtoisia, joita ilman vapaaehtoistyö ei olisi mahdollista. Kiittäminen on tukemista ja korostaa tehdyn työn tärkeyttä ja sen tekijän tärkeyttä. Kiitoksen saaminen kannustaa vapaaehtoistyön tekemiseen tulevaisuudessakin. (Putkinen 2018, 50,52.)

Tutkimuskysymysteni kautta työn tarkoituksena on selvittää vapaaehtoisten listakerääjien kokemuksia ovelta ovelle -keräystyylistä. Lisäksi tarkoituksena on selvittää asioita, jotka tukevat vapaaehtoistyötä ja sen tekijöitä, ja miettiä, mitä vapaaehtoistyö antaa sen tekijöille. Listakeräystoiminnan, listakerääjien ja sitä tukevien käsitteiden näkökulmasta tarkastelen laajempaan osa-alueeseen vapaaehtoistyötä.

Minkälaisia kokemuksia vapaaehtoisena toimiminen tuottaa?

Mikä motivoi vapaaehtoistyöhön?

Mitkä asiat vapaaehtoinen kokee tärkeiksi seurakunnan vapaaehtoistyössä?

Mitä ihminen saa vapaaehtoisena toimimisesta?

1.2 Seinäjoen alue seurakunta

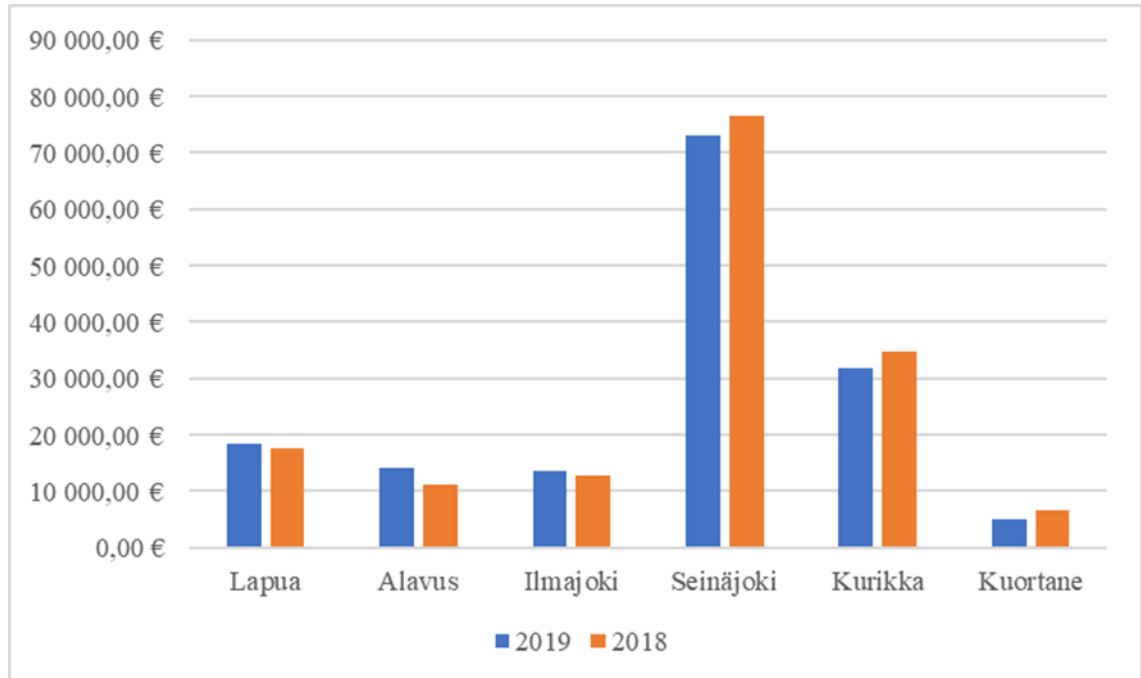
Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle yhteydenotosta Seinäjoen alue seurakunnan diakoniajohtajaan Otto Savolaiseen, liittyen mahdolliseen yhteistyöhön ja opinnäytetyö aiheisiin. Ensimmäisen kerran lähetin Savolaiselle viestiä syksyllä 2018. Sähköpostikirjeenvaihdossa esille nousi Seinäjoen alue seurakunnan tarve kartoittaa heidän Yhteisvastuukeräyksensä listakerääjien kokemuksia. Alkuvuodesta 2019 kävin Seinäjoella keskustelemassa tarkemmin opinnäytetyön aiheesta ja sisällöstä.

Listakerääjien merkitys Seinäjoella ja Pohjanmaalla on ollut suuri Yhteisvastuukeräystä toteutettaessa. Siellä se on keräysmuodoista tuottavin. Pohjanmaalla monella ihmisellä on talkoohenkeä, koska moni tulee pienistä kylistä, joissa yhdessä tekeminen on tärkeä asia. Näin ollen listakerääjien mukaan saaminen Yhteisvastuukeräykseen on ollut kohtuullisen helppoa. Kuitenkin nykypäivänä tilanne on muuttumassa ja ihmisten on vaikeampi sitoutua. Listakeräys on koettu myös kohtuullisen pienenä tehtävänä, joka on nopeasti tehty. Listakeräyksen kautta naapurusto tulee tutuksi, ja keräystilanteen myötä pääsee myös kyläilemään ja olemaan avuksi jollekin esimerkiksi kuuntelevana korvana. (Seija Saari, henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2019.)

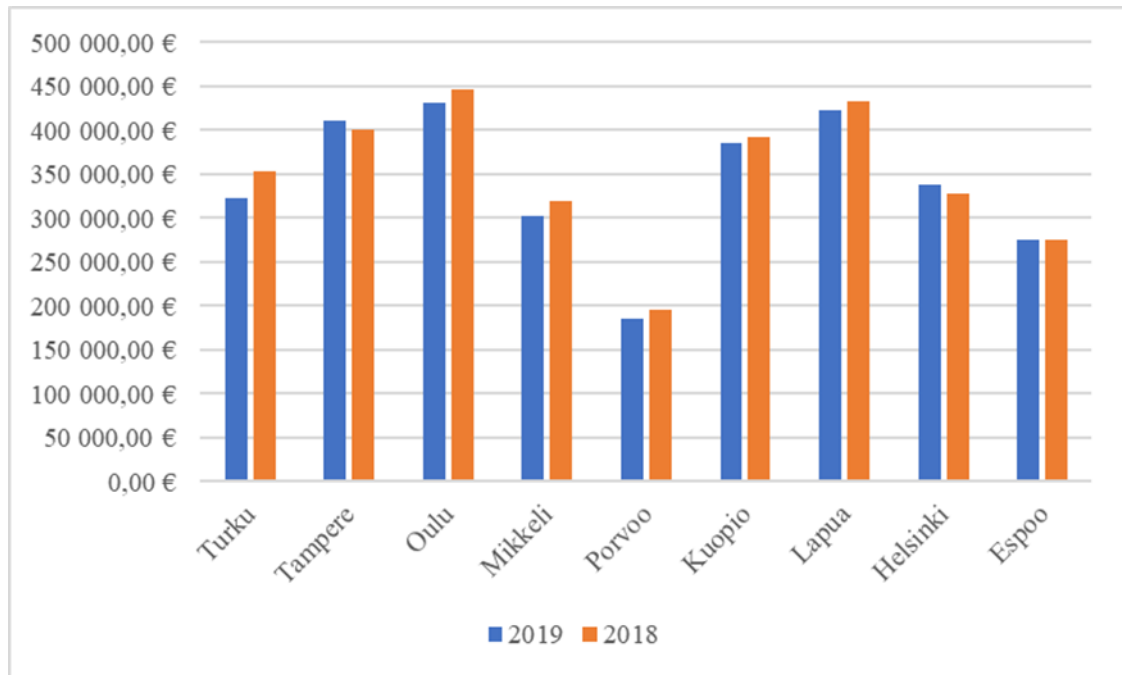
Seinäjoen alue seurakunnassa tuottavin Yhteisvastuukeräyksen keräystapa on listakeräys. Listakeräys tuotti Seinäjoen alue seurakunnassa vuonna 2016 yhteensä 35 868,25€, 2017 vuonna 30 529,70€ ja 2018 listakerääjät keräsivät yhteensä 27 017,72€. Seinäjoen seurakunnan muodostaa Seinäjoen alue seurakunta ja kappeliseurakunnat: Ylistaro, Peräseinäjoki ja Nurmo. Listakeräyksen tuottoja ei enää eroteltu vuonna 2019 alue seurakunnan ja kappeliseurakuntien välillä, jolloin listakeräyksen tuotto oli 36 747,15€. Tästä voimme havaita, että pientä laskua listakeräyksen tuotoissa on tapahtunut. Tämä johtuu mm. siitä, kun joku on luopunut jostain keräysalueesta ja kyseiselle alueelle ei ole löydetty uutta kerääjää. Seinäjoen alue seurakunnassa ei ole väkisin lähdetty keräämään kaikkia sen alueen kerrostaloja ja katuja. Näin ollen keräyksen tuotto laskee, kun kerättävät alueet vähenevät. Seinäjoen alue seurakunnan kymmenestä vapaaehtoisesta koostuva Yhteisvastuutyöryhmä ja diakoniatyöntekijät ajattelevat, että listakeräys ei ole enää nykypäivää ja on luonnollistakin, että listakeräys hiipuu pikkuhiljaa. Seinäjoella kerättävät listakeräyksen tuotot ovat kuitenkin merkittävät avunsaajia ajatellen niin Seinäjoen, kotimaan ja ulkomaan kohteissa, joten äkkinäiseen

listakeräyksen lopettamiseen ei olla Seinäjoella halukkaita. (Seija Saari, henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2019.)

Seinäjoen alue seurakunta kuuluu Etelä-Pohjanmaan rovastikuntaan ja Lapuan hiippakuntaan. Yhteisvastuukeräyksen keräystuloksista ilmenee, että Seinäjoen seurakunnasta keräystuloja tuli vuonna 2019 yhteensä 72 946,18€ ja vuonna 2018 yhteensä 76 375,95€ eli keskiarvona 1,41€ per jäsen. Näiden keräystulojen perusteella Seinäjoen seurakunnan Yhteisvastuukeräyksen vapaaehtoiset ovat keränneet suurimmat summat kansallisesti verrattuna muihin seurakuntiin. Yhteensä Lapuan hiippakunnan keräystuloina oli vuonna 2019 yhteensä 421 682,62€ ja vuonna 2018 yhteensä 432 884,85€. Yhteensä Yhteisvastuukeräyksessä kerättiin 2019 vuonna 3 069 473,52€ ja 2018 vuonna 3 138 702,14€ eli keskiarvoltaan 0,80€ per jäsen. (Yhteisvastuu, seurakunnille, keräyspäällikölle.) Seija Saari kertoi sähköpostihaastattelun kautta, että kokee Seinäjoen kokoisesta kaupungista saatujen suurien keräystulojen olevan nimenomaan listakerääjien antaman panoksen ansiota, koska listakeräyksen muodostama osuus kokonaistuotosta on merkittävä.

KUVIO 1. Etelä-Pohjanmaan rovastikunnan Yhteisvastuukeräyksen tulokset

KUVIO 2. Hiippakuntien Yhteisvastuukeräyksen tulokset

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Kokemus

Omaehtoainen subjektiivinen kokemus on osa ihmisen elämää. Koemme elämässämme koko ajan jotakin, koska meillä on mieli. Kokemuksia eri asioista on niin monta, kuin on sen kokevia ihmisiäkin, koska jokaisella ihmisellä on erilainen mieli. Kokemuksen tutkimus ei ole siis pelkästään tieteellisesti perusteltu aihepiiri, vaan se on myös henkilökohtaista tulkintaa koetusta, johon ei ole oikeaa vastausta. Koetun perusteella ihminen muodostaa ajatuksia, mielipiteitä, tulkintoja, havaintoja, käsityksiä jne. jostakin asiasta. Kokemus siis luo merkityksiä siihen todellisuuteen, jossa elämme. (Koivisto, Kukkola, Latomaa & Sandelin 2014, 7-8, 14.)

Kuvatut kokemukset eivät täysin vastaa eläviä kokemuksia, eikä kokemuksen kuulija pysty koskaan täysin samaistumaan toisen henkilön kokemukseen. (Toikkanen & Virtanen 2018, 68.) Kokemusta tutkittaessa tieteellisesti on syytä tiedostaa, että kokemuksen siirtäminen kielelliseen ja toiselle henkilölle selitettävään muotoon ei aina tuo kokemusta esille sen ”puhtaimmassa” muodossa. Kokemukset eivät ole myöskään aina suoraan käännettävissä sanalliseen ja ymmärrettävään muotoon. Kokemus on tunnetta ja tiedonsaantia jostain hetkestä tai asiasta. Kokemuksen tutkimus sisältää siis omia haasteitaan välittäessä kokemuksia jaettavaan ja ymmärrettävään muotoon tieteen näkökulmasta. (Kiviniemi, Koivisto, Latomaa, merilehto, Sandelin & Suorsa 2012, 101-102.)

Kokemukseen kuuluu kaksi erilaista vaihetta, elävä kokemus ja kuvattu kokemus. Listakerääjät elävät tutkittavaa teemaa siinä hetkessä, kun he kulkevat ovelta ovelle keräten varoja Yhteisvastuukeräyksen kohteille. Tässä ensimmäisessä vaiheessa eli Elävässä kokemuksessa, kokija käy läpi jotain elämystä, tunnetta tai olotilaa. Toisessa vaiheessa eli kuvatussa kokemuksessa, kokija sanoittaa ja käsitteellistää koettua elämystä, tunnetta tai olotilaa. Kuvattu kokemus siis avaa koetun asian itselle ja toiselle ymmärrettäväksi ja jaettavaksi. Tämän tutkimuksen menetelmässä eli puolistrukturoidussa temahaastattelussa, listakerääjät kuvaavat kokemustaan keräystilanteesta ymmärrettäväksi itselleen ja allekirjoittaneelle tutkimuksen tekijälle.

Kuvatun kokemuksen perusteella muodostetaan mm. pohdintoja, käsityksiä ja asenteita. (Toikkanen & Virtanen 2018, 67.)

Kokemus on sekä arkinen ilmiö että tieteellinen käsite. Sillä viitataan siihen, mitä on koettu. Kokemus on jotain ainutlaatuista ja subjektiivista, sekä jotain asiaa tai joukkoa yhdistävä ja tunnistettava ilmiö. Kokemus koskee yksilöä ja yhteisöä. Elämykset, tapahtuneet hetket, tuntemukset ja ajatukset liittyvät kokemukseen. Kokemukseen liittyvät myös taidot ja kyvyt, esimerkiksi työkokemus, kokenut tekijä ja kokemuksen kautta harjaantuneet taidot. Kokemusta tutkiessa tarkastellaan koetun sisältöä, sen jäsenystä ja teemoja. Tässä tutkimuksessa tarkastelen listakeräystä ja sen aihealueita ja jäsentelen kerättyä tutkimusaineistoa. Näin saadun kokonaiskuvan kautta tarkastelen listakeräykseen liittyvien kokemusten ja ajatusten sisältöä, yhtenäisyyksiä ja rakennetta. Eli jokaisella haastateltavalla listakerääjällä on oma ainutlaatuinen kokemuksensa, ja yhdessä listakerääjät muodostavat yhteiseksi tunnistettavan ilmiön ja kokemuspohjan sille. (Toikkanen & Virtanen 2018, 7,9, 42, 44.)

2.2 Motivaatio ja motiivi

Kun ihminen on motivoitunut, hänen toiminnallaan on päämäärä ja toiminnasta tulee tarkoituksenmukaista. Motivaatio laittaa liikkeelle, ja se on psyykkinen tila, joka määrittelee ihmisen aktiivisuutta ja tekemistä. Motivaatio tai sen puute siis ohjaavat ihmisen käyttäytymistä, sitoutumista ja panostusta johonkin asiaan. Motivaatioon kuuluvat sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Sisäistä motivaatiota on se, kun toimimme ilosta ja nautinnosta käsin. Ulkoista motivaatiota on taas se, kun toimimme saavuttaaksemme jonkin ulkoa tulevan palkinnon, tai karttaaksemme jotakin rangaistusta. Sana motivaatio on latinaksi *movere* ja tarkoittaa liikkumista. Motivaatioon liittyy sana motiivi, joka puolestaan tarkoittaa syytä tai aihetta. Motiivit saavat aikaan motivaation ja ylläpitävät motivoitunutta tilaa. Niiden suhdetta voisi kutsua syy-seuraussuhteeksi. (Sinokki 2016, 60-62.)

Motivaatio laittaa liikkeelle toiminnan, jonka kautta saavutetaan jotakin. Saavutettavat asiat voivat olla itsekkäitä ja/tai epäitsekkäitä. Itsekkäinä motiiveina voi olla esimerkiksi vastavuoroisen auttamisen odottaminen, ihmisiin tutustuminen, oman arvostuksen ja positiivisen mielikuvan lisääminen itselleen (auttajalle). Epäitsekkäinä motiiveina voivat taas olla esimerkiksi velvollisuuden tunne, myötätunto toista kohtaan, ajatusmaailma siitä, että auttaminen on oikein ja sitä vastaan toimiminen olisi omia periaatteita vastaan. Auttamisella auttaja saavuttaa esimerkiksi iloa ja onnellisuutta. Tai sitten auttaminen voi olla vain luonteenomaista, ja siitä saa itselleen yhtä paljon, kuin mitä antaa toiselle. (Pessi & Saari 2011, 76-77.)

Mikä motivoi ihmisen toimimaan vapaaehtoistyössä? Monesti se on halu auttaa, luoda jotain hyvää maailmaan, jossa niin monesti kuulemme ikäviä uutisia. Ihmisten altruistinen ajattelumaailma johtaa organisoidun vapaaehtoistyön pariin tai sitten omassa arkielämässä tapahtuvaan hyvän tekemiseen toiselle henkilölle. Ihmisen arvomaailma voi ohjata myös vapaaehtoistyöhön. Tällöin arvomaailmaan kuuluu merkitys toisen auttamisesta ja tukemisesta. Motiivina voi olla myös oma usko ja sen myötä tapahtuva hyvä. Esimerkiksi kristinuskon ydintä on lähimmäisenrakkaus, mikä ohjaa kristittyjä rakastamaan ja auttamaan ihmisiä. Motiiveja on monia muitakin. Vapaaehtoistyö on myös sosiaalista toimintaa, sitä voidaan tehdä yhdessä, ja siinä voivat mahdollisesti vapaaehtoinen ja vapaaehtoistyön kohde kohdata toisensa. Sosiaalisesta näkökulmasta

vapaaehtoistyön kautta pääsee myös vaikuttamaan ruohonjuuritasolla sosiaalisiin ongelmiin. (Eskola & Kurki 2001, 83-84, 105.)

Lotta Lehmusvuoren Pro gradu -tutkielmassa käsitellään vapaaehtoistyössä esiintyvää sitoutumista ja motiiveja. Tutkimus tuo esiin lähdekirjallisuuden kautta, kuinka motivaatio ja sitoutuminen ovat vapaaehtoistyön kivijalkaa. Motiivit antavat tekijälle energiaa ja syytä tehdä ja jatkaa vapaaehtoistyötä. Tutkimuksen haastattelussa ilmenee, kuinka halu auttaa ja tehdä hyvää yhteiskunnassa ovat keskeisiä motiiveja vapaaehtoistyölle. (Lehmusvuori 2016, 18-19, 55.)

Yleistäen Yhteisvastuukerääjän suosittuina motiiveina ovat uskon todeksi eläminen, auttamisen tärkeys ja velvollisuudentunto. Sen mukaan myös monen arvot koskivat yhteiseen hyvään ja muihin ihmisiin suuntaavia arvoja, jotka voidaan määritellä epäitsekkäiksi. Kaikki Yhteisvastuukeräyksen vapaaehtoisista eivät ole seurakunta-aktiiveja tai kirkkoon sitoutuneita, mutta silti kerääjiä yhdistävät arvot. Arvot ohjaavat toimintaa. Esimerkiksi, jos arvona on avuliaisuus, niin silloin ihminen hakeutuu tilanteisiin, joissa hän voi toteuttaa tätä arvoa. Ja vastavuoroisesti arvoihin perustuva toiminta tukee ja vahvistaa ihmisen arvoja. (Pruuki 2005, 156-158.)

2.3 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö on tunnustettu Suomessa hyvinvointia rakentavaksi tekijäksi. Henkilö, joka tekee vapaaehtoistyötä, tekee sitä omasta vapaasta tahdosta lähtöisin, ilman palkkaa tai palkkioita. Vapaaehtoistyötä ei ole oman lähipiirin auttaminen, vaan vapaaehtoistyössä apu kohdistuu järjestävän tahon kautta oman lähipiirin ulkopuolelle. (Valtiovarainministeriö 2015, 14.) Vapaaehtoistoiminta luo sen toteuttajille niin yksilölle kuin yhteisöllekin merkityksiä elämään. Vapaaehtoistoiminnassa antaminen ja saaminen luovat yleisesti merkittäviä kokemuksia. Vapaaehtoistyö on alue, joka kiteyttää auttamisen ja yhteisöllisyyden arvot. Vapaaehtoistyö toteutuu erilaisissa konteksteissa (Nylund & Yeung 2005, 13, 58).

Taloustutkimuksen toteuttamassa vapaaehtoistoiminnan tutkimuksessa 2018 selvitettiin, että noin 40% suomalaisista tekee vapaaehtoistyötä, 2015 vastaavassa tutkimuksessa luku oli 33%. Vapaaehtoistyö on suosittua ja hyvässä kasvussa. Nuorten toimiminen vapaaehtoistyössä on kasvanut, mutta sen sijaan eläkeikäisten ja miesten osuus vapaaehtoistyössä on vähentynyt. Suurin osa vapaaehtoisista tekee vapaaehtoistyötä pitkäkestoisesti ja säännöllisesti sekä vapaaehtoistyötä, jossa kohdataan ihmisiä kasvotusten jonkun järjestön tai yhteisön organisoimana. Suurin syy, miksi vapaaehtoistyöhön ei osallistuta on ajanpuute ja vapaaehtoistyöhön mukaan kysymättä jättäminen. Suurin osa ihmisistä haluaisi osallistua vapaaehtoistyöhön, jos pyydetäisiin. Suosituimpia vapaaehtoistyön muotoja ovat auttaminen, talkootyöt ja neuvonta. Suosituimpia toimialueita vapaaehtoistyölle ovat lapset ja nuoriso, liikunta ja urheilu, sekä seniorit ja ikäihmiset. (Taloustutkimus 2018.)

Vapaaehtoistoiminnan tutkimuksen mukaan käytetyt tunnit neljän viikon sisällä Evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien vapaaehtoistoiminnassa oli keskimäärin henkilöllä 5,75 tuntia. Määrä on vähentynyt vuoden 2015 tutkimuksesta 2,08 tuntia (Taloustutkimus 2018). Seurakuntatyöhön kuuluu merkittävästi vapaaehtoistyön toteuttaminen. Kirkon vapaaehtoistyössä toimii noin 200 000 henkilöä. Suuri vapaaehtoisten määrä kirkossa on diakonian työalan piirissä yli 20 000 henkilöä. (Suomen ev.lut. kirkko.) Vuoden 2019 Yhteisvastuukeräyksessä Seinäjoen alueseurakunnalla oli listoilla yhteensä 233 listakerääjää vapaaehtoisina. Parhaimmillaan

jonain vuonna vapaaehtoisia listakerääjiä oli 425 henkilöä. (Seija Saari, henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2019.)

Yhteisöllisyyttä luo, kun tehdään yhdessä jotain merkityksellistä. On jokin yhteinen tehtävä ja tavoite. Yhteisvastuukeräys on tällaista toimintaa. Erilaiset ihmiset kokoontuvat yhteen yhteisen hyvän äärelle. Seurakunnan luomat yhteisöllisen olemisen ja tekemisen tilanteet parhaimmillaan tukevat ympäristöä, osallistavat ihmisiä ja kannustavat vaikuttamaan sekä toimijuuteen ja yhdistää seurakuntaa. (Thitz 2006, 10-11.)

Yhteisvastuukeräyksessä tapahtuvaa vapaaehtoisuutta voidaan määritellä sanalla pätkävapaaehtoisuus tai episodinen vapaaehtoisuus. Tämä on vapaaehtoisuutta, joka kestää vain lyhyen ajan. On olemassa erilaisia pätkävapaaehtoisuuden muotoja: hetkellinen vapaaehtoisuus, harjoittelu vapaaehtoisuus ja satunnainen vapaaehtoisuus. Hetkellinen vapaaehtoisuus on toimintaa, joka kestää lyhyen ajan. Harjoittelu vapaaehtoisuus voi olla esimerkiksi osa koulutusta, se on säännöllistä, mutta kestää alle puoli vuotta. Satunnainen vapaaehtoisuus on harvaan toistuvaa säännöllistä osallistumista vapaaehtoistyöhön. (Nylund & Yeung 2005, 28.) Yhteisvastuukeräys on sopiva vapaaehtoistyön toteutuspaikka niillekin, jotka eivät halua sitoutua pitkäaikaiseen vapaaehtoistyöhön, mutta haluavat auttaa yhteisvastuukeräyksen kautta sen arvopohjan takia (Pruuki 2005, 159).

Eettisyys, suunnitelmallisuus ja yhteenkuuluvuus ovat vapaaehtoistyön ydintekijöitä. Vapaaehtoisuuteen linkitetään myös mm. positiivisuus, henkinen kasvu ja autenttisuus. Vapaaehtoistyö on väylä, jota kautta ihminen voi ilmaista itselleen merkittäviä arvoja ja asioita. Vapaaehtoistyön piirteeseen kuuluu positiivisuus ja sen vaikutus elämässä. Positiivisuus synnyttää toivon mukaan vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet saavat vastaanottaa ja antaa sitä. Tämä kuitenkin vaatii autenttisuutta eli sitä, että ihminen on aito ja luonnollinen tekemässään asiassa ja omassa olemuksessaan. Rakentavat asiat, esimerkiksi vapaaehtoistyö, mahdollistavat ihmisen henkistä kasvua. Siitä saadun vastuun kautta ihmisen tarvitsee pohtia ja toteuttaa eettisyyden kautta itselleen tärkeitä asioita ja arvoja, tämä puolestaan luo mahdollisuuksia henkiselle kasvulle. (Marjovuo 2014, 4,103-104.)

Yhteisvastuukeräys on luotettava ja jokavuotinen valtakunnallinen suurkeräys, johon monet vapaaehtoiset haluavat antaa aikaansa, oli kyse sitten muutamasta tunnista tai isommasta ajallisesta palvelemisesta. Tämän ajallisen panoksen myötä moni vapaaehtoinen voi kokea olevansa osa arvostettua, monien vuosien perinteistä Yhteisvastuukeräyksen vapaaehtoisten ketjua. (Nylund & Yeung 2005, 28.)

Kirkon rooli ja panos yhteiskunnassamme on suuri. Lähimmäisen rakkauteen perustuen ja Jeesuksen esimerkkiä seuraten kirkkomme, varsinkin sen diakoniatyö kantaa vastuuta ihmisistä, jotka ovat jollakin tavalla väliinputoajia. Tämä on myös viesti ja esimerkki muulle yhteiskunnalle yhteisen vastuun ottamisesta kanssaeläjistä. Kirkon apu on muutakin kuin vain henkinen ja hengellinen, ja se on kaikkia ihmisiä varten ja yli rajojen. Kristinuskon sanoma kehottaa, ei pelkästään kirkkoa vaan kaikkia ihmisiä ottamaan vastuun lähimmäisestä. (Harju ym. 2001, 17.)

Aikaisemmista ammattikorkeakouluissa tehdyistä opinnäytetöistä selvisi, kuinka yhteisöllisyyden kokemus on tärkeää, ja jota vapaaehtoistyö tukee. Siinä syntyy uusia ihmissuhteita ja ihminen on osa jotakin ryhmää. Myöskin työntekijöiden antama tuki ja rohkaisu ovat merkittäviä tekijöitä positiivisissa vapaaehtoistyön kokemuksissa. (Kemppainen 2015, 56.) Vapaaehtoistyön kautta tapahtuva toisten ihmisten auttaminen, ja siitä saatu hyvä mieli vaikuttavat vapaaehtoisen henkiseen elämään. Vapaaehtoistyö on palvelutehtävä, jota toteutetaan ihmisen taitojen ja mahdollisuuksien pohjalta. (Pirttinen & Puhakka 2017, 22-23.) Vapaaehtoisen tekemä työ voi olla pientä, mutta on tärkeää, että se koetaan tärkeäksi. Vapaaehtoistyössä onkin tärkeää, että vapaaehtoisia muistetaan kiittää. Se on tukemista ja korostaa tehdyn työn ja vapaaehtoisuuden tärkeyttä sekä kannustaa siihen jatkossakin. (Putkinen 2018, 50,52.)

2.4. Diakoniatyö

Diakoniatyö on järjestäytynyt auttamisen muoto Suomen Evankelis-luterilaisessa kirkossa. Se on sosiaalista apua julkisen sektorin rinnalla, ja erityisesti se pyrkii täyttämään ihmisten tarpeita niiltä osin, missä ihminen ei ole saanut ensisijaisesti apua julkiselta sektorilta. (Pessi & Saari 2012, 231,232.) Diakoniassa mahdollistetaan ihmisen täysivaltainen auttaminen: sosiaalinen, henkinen ja hengellinen apu. Myös ihmisten välisen yhteyden tukeminen kuuluu diakoniaan. (Gothóni, Helosvuori, Kuusimäki & Puuska. 2012, 81.)

Kirkkolaissa määritellään kirkon tehtävä, ja sen luvussa yksi ja pykälässä kaksi mainitaan sen muiden perustehtävien lisäksi, että kirkon tulee toteuttaa lähimmäisenrakkautta (L 1054/1993). Kirkkojärjestyksessä mainitaan vielä tarkemmin siitä, kuinka diakonian toteuttaminen on seurakunnan tehtävä ja sen jäsenten. Tämä tehtävä perustuu kristilliseen rakkauteen ja diakonian apu on erityisesti heille, joiden hätä on suuri, eivätkä saa muualta tarvittavaa apua. (L 1055/1993.) Diakonian voidaan ajatella olevan asenne ja elämäntapa niin diakoniatyöntekijöille kuin seurakuntalaisillekin. Seurakuntalaiset voivat toteuttaa diakonista toimintaa vapaaehtoistyön ja muunlaisen lähimmäisen auttamisen kautta. (Helin, ym. 2010, 47.) Lähimmäisenrakkaus on osa kristityn elämää ja uskoa. Näin ollen diakonian tulisi toteutua muidenkin, kuin vain työntekijöiden kautta. Jeesus kehottaa meitä kaikkia lähimmäisen rakkauteen, ja diakoniaa kiteytettynä on lähimmäisen eli kaikkien Jumalan luotujen rakastamista. Esimerkiksi Yhteisvastuukeräyksessä vapaaehtoiset tekevät suurimman työn kerätessään varoja lähimmäisen auttamista varten. Sen kautta jakautuu vastuu, ja diakoninen asenne toteutuu. (Thitz 2006, 10.)

Diakonia on olemassa ihmistä varten. Kristillinen ihmiskäsitys perustuu ihmiseen Jumalan luomana olentona. Jokainen ihminen on arvokas kokonaisuus: sielu, henki ja ruumis. Meillä kaikilla on ihmisarvo. Kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta avuntarvitsijaa autetaan eikä ketään jätetä ulkopuolelle. Diakoniaa voidaan kiteyttää siten, että tuodaan toivoa esille toivottomiin oloihin ja tilanteisiin sen viestin kautta, minkä Jumala on tuonut esiin Kristuksessa ja armossaan. Yhteisvastuukeräyksessä toteutuu diakonia – lähimmäisenrakkaus. (Gothóni, ym. 2012, 81.)

Seinäjoen alue seurakunnassa diakoniaa toteutetaan mm. sururyhmien, vastaanottojen, vapaaehtoistyön, mielenterveystyön, maahanmuuttajatyön, päihdetyön, kriminaaliryhmien, kriisityön, vanhustyön, perhetyön, kuurojen parissa tehtävän työn, kehitysvammaistyön, näkövammaistyön, ruokapankin, taloudellisen avustamisen, keskusteluavun, sielunhoidon ja Yhteisvastuukeräyksen kautta. Seinäjoen seurakunnan nettisivuilla lukee osuvasti diakoniatyöstä seuraavanlaisesti: ”Diakonia haluaa pitää yllä jokapäiväistä Kristuksen meille antamaa toivoa ja uskoa parempaan huomiseen”. Seinäjoella diakoniatyöntekijät palvelevat yksittäisiä ihmisiä ja perheitä erilaisissa elämänvaiheissa ja -tilanteissa. Kohtaamiseen diakoniatyöntekijän kanssa voi luottaa, sillä keskustelut ovat luottamuksellisia ja diakoniatyöntekijät ovat vaitiolovelvollisia. (Seinäjoen seurakunta, diakonia.)

Diakonian tehtävä auttamisen lisäksi on tuoda esille yhteiskunnallisia epäkohtia. Tuoda niiden ääni kuuluviin, joiden ääni ei kuulu riittävästi, ja antaa apua ihmisille, joille yhteiskunnan apu ei ole ollut riittävä tai jotka eivät ole saaneet sitä kautta apua. Diakoniatyö ei korvaa julkista sektoria, vaan pyrkii yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 161.) Yhteisvastuukeräyksessä nostetaan joka vuosi jokin ajankohtainen yhteiskunnallinen epäkohta esiin, johon kerätyt tuotot kohdistetaan. Vuonna 2019 Yhteisvastuukeräyksen aihe oli lasten ja nuorten koulutus Suomessa ja maailman katastrofialueilla. (Yhteisvastuu, ajankohtaista.)

Yhteisvastuukeräyksen kautta toteutetaan kansainvälistä diakoniaa. Yhteisvastuukeräyksen tuotoista meneekin 60 % Kirkon Ulkomaanavun kautta katastrofiapuun lähetystyökentälle (Yhteisvastuu, yhteisvastuu). Näin ollen esimerkiksi Seinäjoella voi toteuttaa kansainvälistä diakoniaa esimerkiksi toimimalla Yhteisvastuukeräyksessä listakerääjänä. Kansainvälistä diakoniaa toteutetaan Yhteisvastuukeräyksen lisäksi paikallisseurakunnissa muun varainhankinnan, lähetystyön, ystävyysseurakuntatyön, monikulttuurisuustyön ja diakoniakasvatuksen ja kansainvälisen vaikuttamistyön kautta. Diakoniassa lähimmäisellä tarkoitetaan kaukaistakin ja tuntematonta henkilöä. Vastuu ja huolenpito tutuista ja tuntemattomista on osa diakonian olemusta. (Helin, ym. 2010, 153.) Kirkkolaisissa mainitaan kirkon tehtäväksi myös, että sen tulee levittää kristillistä sanomaa (L 1054/1993). Diakonia ja lähetys ovat seurakunnissa omat työmuotonsa, mutta molemmat toimivat kristillisen sanoman levittämiseksi ja auttaen apua tarvitsevia (Helin, ym. 2010, 154). Suomen

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien ja sen jäsenten toteuttama diakonia muuttaa kaupunkia, kuntia ja kyliä paremmaksi paikaksi, ja kansainvälinen diakonia muuttaa maailmaa paremmaksi paikaksi. (Seinäjoenseurakunta, diakonia.) Diakoniassa ollaan heikoimpien puolella rajoja ylittävästi ja tehdään töitä paremman huomisen puolesta. (Gothóni, ym. 2012, 150-151.)

Amerikkalaisen filosofin John Rawlsin ajatuksen mukaan yhteiskunta, joka on oikeudenmukainen määrittyy heikoimmassa olevan aseman kautta. Rawls korostaa, kuinka jokaiselle ihmiselle kuuluu loukkaamattomuus, jonka takaa oikeudenmukaisuus ja jos yhteiskunnan oikeutta pitävät laitokset eivät tässä tehtävässä suoriudu, ne tulee uudistaa tai poistaa. Diakonia ajaa samaa ajatusta kristillisestä näkökulmasta. Epäoikeudenmukaisuuden esille tuominen ja siinä vaikuttaminen ja toimiminen epäarvoisuuden vähentämiseksi ja kohti oikeudenmukaisuutta on osa kristillistä toimintaa. Näin jokavuotinen Yhteisvastuukeräys toimii – Suomessa yhteiskunnallisella tasolla, sekä globaalilla tasolla. (Gothóni, ym. 2012, 51.)

Diakoniatyön piirissä on yli 20 000 vapaaehtoista tekijää, joten on tärkeää, että diakoniatyöntekijät omaksuvat vapaaehtoistyön merkityksen ja organisoinnin. Toisen ihmisen auttaminen ja altruismi ovat diakonian ydinsisältöä, ja diakonian vastuu on sen työntekijöiden lisäksi seurakunnan jäsenillä. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 48.) Diakoniakasvatuksen kautta kannustetaan ihmisiä lähimmäisen auttamiseen, yhteisvastuullisuuteen, keskinäiseen jakamiseen ja tasa-arvoisuuteen – toteuttamaan koko seurakunnan yhteistä diakoniaa. Näin ollen diakoniatyöntekijöillä on vastuu ja oikeus ohjata ja pyytää seurakuntalaisia toteuttamaan diakonian ydinsisältöä mm. juuri vapaaehtoistyön kautta. Lisäksi diakoniakasvatuksen kautta tuleva viesti tasa-arvoisuudesta ja yhteisöllisyydestä toteutuu, kun erilaiset ihmiset yhdessä vuorovaikutuksessa tekevät jotakin tai kokoontuvat muuten yhteen. Vapaaehtoistyössä on monenlaisia diakonisia mahdollisuuksia. (Rättyä 2009, 114-115.)

Kristillisesti ajateltuna yksilön hyvinvointi on kiinni yhteisön hyvinvoinnissa. Saamme Jumalalta elämiimme siunauksia, joilla voimme siunata ja pitää huolta toisistamme. Lähimmäisen rakkauteen linkitetään monesti Kultainen sääntö: ”Kaikki minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille.” Tällä ei tarkoiteta itsekästä toimintaa siten, että odotetaan annetun hyvän tulemistakin takaisin itselle, vaan toisen rooliin asettumista,

myötätuntoa ja siihen reagoimista auttamalla ja tukemalla. Yhteisvastuukeräys kutsuu meitä kaikkia asettumaan avun tarvitsijan asemaan ja osoittamaan myötätuntoa. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 33,35-36).

2.5 Yhteisvastuukeräys

Yhteisvastuukeräys on joka vuosi tapahtuva valtakunnallinen suurkeräys. Erityisesti helmikuussa noin 35 000 vapaaehtoista kerää varoja sitä tarvitsevien hyväksi joko lippailla tai listojen kanssa. Keräyksen toteuttavat valtaosa Suomen Evankelisluterilaisen kirkon seurakunnista ja sitä on järjestetty vuodesta 1950 lähtien. Yhteisvastuukeräys perustuu lähimmäisen rakkauteen ja toisten ihmisten auttamiseen katsomatta poliittiseen vakaumukseen, uskontoon tai syntyperään. Kiteytettynä se on lähimmäisenrakkauden kansanliike. Joka vuosi keräyksellä on uusi aihe. Näin Yhteisvastuukeräys pitää esillä ajankohtaisia aiheita ja tuo laajasti tietoisuutta yhteiskunnallisista ja globaaleista sosiaalisista ongelmista ja haasteista. Keräyksen tuotoista osa kohdistetaan kotimaahan ja osa ulkomaille. Keräystuotoista 60% menee Kirkon ulkomaanavun katastrofirahaston kautta ulkomailta tapahtuvaan auttamistyöhön, 20% Suomessa valitun aiheen ja kohteen mukaiseen työhön. Toiset 20% menee paikallisseurakunnan kautta ihmisten auttamiseen. Loput 10% käytetään Yhteisvastuukeräyksen vaikuttamistoimintaan, varainhankintaan, viestintään ja sen yleishallintoon. (Yhteisvastuu, yhteisvastuu.)

Kirkko ylläpitää ja organisoii vapaaehtoistyötä ja tukee montaa sitä tekevää ihmistä. Suurimpia vapaaehtoistyön ryhmiä ovat Yhteisvastuukeräyksen kerääjät. Opinnäytetyössäni esille tuomani vapaaehtoistyö on Yhteisvastuukeräyksen listakerääjät. Se on käytännön toimintaa, jossa vapaaehtoiset kiertävät yhteisvastuukeräyslistan kanssa ovelta ovelle – ihmiseltä ihmiselle ja pyytävät lahjoituksia Yhteisvastuukeräykselle. (Pruuki 2005, 108 & 114.) Ihmiset lahjoittavat haluamansa summan ja merkitsevät tähän listaan nimensä. Listakerääjä huolehtii rahojen tilittämisestä seurakunnan työntekijälle (Yhteisvastuu, osallistu).

Seinäjoen alue seurakunnassa Yhteisvastuu keräyksessä merkittävin tapa saada ihmisiltä lahjoituksia on ovelta ovelle -keräys. Muita keräystapoja on lipaskeräys, joita järjestetään muutamia. Niissä panostaan on ollut antamassa mm. nuorisotyö, sekä muutamina vuosina partiolaiset ovat toteuttaneet lipaskeräystä. Yhteisvastuuntyöryhmä suunnittelee tapahtumia, joita järjestetään kevään aikana ja joiden tuotot menevät Yhteisvastuukeräykseen. Monet tällaisista tapahtumista ovat monesti ruokapainotteisia. Esimerkiksi helmikuussa Yhteisvastuukeräyksen aloitusmessun jälkeinen kahvi- tai ruokatarjoilu, laskiaisena hernekeiton ja Pohjanmaalaisittain *kropsun* eli pannukakun

myynti, pääsiäisenä leipomuksien myynti ja vappuna munkkien myynti terveystilaisuudessa, sekä kevään lopussa vapaaehtoiset leipovat ja myyvät makeita ja suolaisia tarjottavia valmistujaisjuhlija varten. Näistä saadut tuotot ovat olleet noin 7000-10 000€ luokkaa. Muita Yhteisvastuukeräys-tapahtumia ovat olleet info- ja koulutustilaisuus keräilijöille, konsertit, kauneimmat hengelliset lauluillat, laskiaistapahtuma perheille, kirjakirppis sekä laukku- ja korukirppis. Yhteisvastuukeräyksen toteuttamiseen löytyy siis monia luovia tapoja kerätä varoja niitä tarvitseville. (Seija Saari, henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2019.)

Yhteisvastuukeräys on kollektiivista auttamista. Kollektiivinen apu tähtää yhteiseen hyvään muun muassa yksilöiden auttamisen kautta. Esimerkkinä nälänhätä, joka on yhteiskunnallinen kriisi. Kun montaa nälkää näkevää autetaan, se vaikuttaa myös vähentämään yhteistä hätää. Kollektiivisen ja yksilöllisen auttamisen välillä on siis yhteys, molempien määrä vaikuttaa kumpaankin. Kollektiiviseen auttamiseen kuuluu myös vapaaehtoistyö, jonka kautta yhdessä edistetään ihmisten tasa-arvoa ja vaikutetaan ihmisten kokemiin epäkohtiin. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 54-55, 116.)

Yhteisvastuukeräyksessä toteutetaan niin sanotusti matalankynnyksen arvopohjaa. Arvopohja on kristillinen ja perustuu erityisesti lähimmäisen rakkauteen. Keräys tuo kristillisyyden kuitenkin neutraalisti esille eikä julista kristillistä sanomaa vaan tuo esille yhteiskunnallisia sosiaalisia ongelmia ja tarjoaa ihmisille tavan auttaa ja olla osana muutoksessa näissä aiheissa. Voidaan siis sanoa, että Yhteisvastuukeräykseen on matala kynnyksellä osallistua joko lahjoittajana tai vapaaehtoisena riippumatta ihmisen uskonnollisuudesta. Oleellista on, että ihminen tunnistaa arvonsa ja näkee Yhteisvastuukeräyksen sopivana alueena toteuttaa arvojaan. (Pruuki 2005, 159.)

Yhteisvastuukeräyksen näkyvyyden etuna verrattuna muihin uskonnollisiin keräyksiin on sen kansanomaisuus. Se näkyy tavallisen ihmisen elämän parissa esimerkiksi kaupassa käynnin yhteydessä ja tulee jopa kotiovelle saakka. Lisäksi kirkon rooli yhteiskunnassa on monille tärkeä, ja kirkon käytännön toimintaa sosiaalisissa epäkohdissa esimerkiksi diakoniatyön kautta arvostetaan ja siihen luotetaan. Myöskin Yhteisvastuukeräyksen luotettavuutta vahvistaa se, että keräyksen suojelijana toimii Suomen Tasavallan presidentti. (Pessi & Saari 2012, 202, 234.)

Moni päätyy kerääjäksi henkilökohtaisen kutsun kautta ja usein kutsun esittää seurakunnantyöntekijä. Lisäksi valtakunnallisen kampanjan kautta etsitään kerääjiä. Usein kuitenkin tehokkain väylä liittyä kerääjäksi on ystävän tai sukulaisen pyynnöstä. (Kirkko Helsingissä 2014, 8.) Yhteisvastuukeräys on yksi suosituimmista vapaaehtoisuuden toteuttamisalueista, ja moni sen vapaaehtoisista voi olla mukana muussakin seurakunnan vapaaehtoistyö toiminnassa. (Pessi & Saari 2011, 233).

Yhteisvastuukeräys on nimensä mukaisesti rahankeräystä yhteistä hyvää edistäviin asioihin. Kansalaisyhteiskuntaa ja sen aktiivisuutta voidaan tutkia sillä, kuinka siinä pystytään kerätä vapaaehtoisia lahjoituksia. Tämän kautta tulevat esille kansalaisten haluttomuus tai halu auttaa ja tehdä jotain yhteisen hyvän puolesta. (Pessi & Saari 2011, 185, 189.) Yhteisvastuukeräystä ja muitakin keräyksiä säätelee rahankeräyslaki. Jotta keräys on laillinen sitä varten pitää olla viranomaiselta saatu keräyslupa. (L 31.3.2006/255.) Yhteisvastuun keräyslupa on voimassa ympäri vuoden, vaikka keräys painottuu helmi-maaliskuulle (Yhteisvastuu, yhteisvastuu).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Tutkimusaineiston hankin haastattelun menetelmällä. Päädyin tähän menetelmään, koska haastattelu on tehokas tapa saada vastauksia siitä, mitä joku henkilö ajattelee kyseisestä asiasta. Lisäksi kokemuksia käsittelevässä laadullisessa tutkimuksessa koin, että haastattelu luo antoisan tilan tutkimuksen kohteelle sanoittaa kokemuksiaan ja ajatuksiaan laajasti. Luokittelen haastattelun tyylin puolistrukturoiduksi haastatteluksi, koska kysymykset olivat kaikille haastateltaville samat, mutta jokainen vastasi niihin omin sanoin eikä annettujen vastausvaihtoehtojen perusteella (Vaili & Aaltola 2015, 27, 29). Teemahaastattelun kautta syntyy vuorovaikutusta, joka luo sopivan tilan haastateltavan kokemusten tarkastelemiselle. Teemahaastattelussa haastateltavan kokemuksilla ja muilla esille tuomilla tulkinnoilla ja ajatuksilla on keskeinen rooli ja merkitys haastattelutilanteessa. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 47-48).

Laadullisessa tutkimuksessani yksilöhaastattelu valikoitui parhaaksi menetelmäksi, koska kyse on toisen ihmisen henkilökohtaisista kokemuksista vapaaehtoisena toimimisesta. Yksilöhaastattelu antaa enemmän tilaa haastateltavalle kertoa omin sanoin ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Haastattelijana luon sisällön vuorovaikutukselle ja olen määritellyt etukäteen haastattelun aihepiirin ja tilanne etenee muodostamieni kysymysten mukaisesti. (Valli & Aaltola 2015, 27.) Haastattelu menetelmä mahdollistaa myös sen, että siinä voidaan tarkentaa haastateltavalta saatuja vastauksia sekä syventää vastauksia, jos tilanne niin vaatii (Hirsijärvi & Hurme 2014, 35).

Haastattelija voi luoda vuorovaikutuksellaan ja läsnäolollaan otollisen haastattelutilanteen, joka toivon mukaan motivoi haastateltavaa vastaamaan kattavasti ja todenmukaisesti kysymyksiin. Haastattelutilanteen raamit eivät ole niin tiukat verrattuna taas lomakkeeseen, joka on jo ennalta asetettu pohja uudelle tutkimustiedolle. Haastattelussa voi edetä tilanteen mukaan, kuitenkin aiheesta ja haastattelu suunnitelmassa pitäytyen. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 35.)

Toteutin myös asiantuntijahaastattelun Seinäjoen alue seurakunnan diakonille Seija Saarelle, jonka työnkuvaan kuuluu Yhteisvastuukeräyksen koordinointi. Asiantuntijahaastattelun kautta sain tutkimukseen ajankohtaista tietoa liittyen Seinäjoen alue seurakunnassa toteutettavaan Yhteisvastuukeräykseen ja heidän vapaaehtoiisiin listakerääjiinsä. Tällaista ajankohtaista ja tarkkaa tietoa en olisi netin tai kirjallisten lähteiden kautta saanut. Haastattelun toteutin sähköpostin kautta. Asiantuntijahaastattelun kautta saadun tiedon liitin opinnäytetyön sisältöihin tutkimuksen lähtökohdista ja sen keskeisistä käsitteistä.

3.2 Menetelmän toteutus

Ensimmäisessä yhteydenottotilanteessa haastateltaviin kerroin selkeästi tutkimuksen aiheen ja sen käyttötarkoituksen. Tämän lisäksi informoin haasteltavia siitä, että tutkimus nauhoitetaan ja toteutetaan anonymisti. Vuorovaikutus haastattelijan ja haastateltavan välillä on tärkeää. Tätä tukee se, että haastattelun alussa esittäytyään ja tutustutaan, jutustellaan ja rakennetaan luottamusta kertomalla haastattelusta ja sen toimintatavoista. Nauhoitettavan haastattelutilanteen aluksi kysyin suullisesti haastateltavien suostumukset olla haastateltavina ja lupaa käyttää saatua aineistoa tutkimuksessani. Lisäksi kerroin, että haastattelun nauhoitusta ei tule kuuntelemaan kukaan muu, kuin tutkimuksen tekijä, ja toin esille myös sen, että tämä on vapaaehtoista ja haastateltava voi keskeyttää haastattelutilanteen näin halutessaan. Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan mukaan tutkittavan osallistuminen haastatteluun tulee perustua riittävään tietoon haastattelun aiheesta ja toteuttamisesta sekä vapaaehtoisuuteen. Tällä kunnioitetaan tutkimukseen osallistuvan itsemääräämisoikeutta. Tutkimustulosten kannalta ei ole merkitystä vapaaehtoisten listakerääjien henkilöllisyydellä, joten haastattelemani ihmiset pysyvät anonymineina. Yksityisyydensuojan ja tietoturvan takaaminen läpi tutkimusprosessin ja sen jälkeen kuuluvat tutkimuseettisyyteen. Menetelmää toteuttaessa otin myös huomioon omalla toiminnallani sen, että haastateltaville ei muodostu tutkimukseen osallistumisesta taakkaa esimerkiksi aikataulullisesti, taloudellisesti, henkisesti eikä sosiaalisesti. (Kallinen, Pirskanen & Rautio 2018, 42, 143-144, 154-155.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu toteutettiin 13. ja 15. marraskuuta 2019 Seinäjoen alue seurakunnan ennalta varatuissa, haastattelulle sopivissa rauhallisissa tiloissa. Haastattelin yksilöhaastatteluna viisi vapaaehtoista Yhteisvastuukeräyksen listakerääjää, joista kaksi oli miestä ja kolme naista. Haastateltavat olivat eläkeikäisiä ja työikäisiä. Yhteyden haastateltaviin sain Seinäjoen alue seurakunnan johtavalta diakoniatyöntekijältä. Itse koin haastattelutilanteet antoisiksi ja hyvin sujuneiksi. Alkukeskustelut rentouttivat mielestäni haastattelutilannetta ja antoivat sille luontevan alun. Havaitsin, että mitä enemmän toimin vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa kommentoiden ja noteeraten heidän vastauksiaan, sitä enemmän sisältöä kysymysten vastaamiseen muodostui. Haastattelut kestivät enimmillään noin puoli tuntia, ja äänitin ne kahdelle eri puhelimelle niiden äänitysovellusten kautta. Litteroituani haastattelut poistin äänitteet, sekä haastateltavien yhteystiedot sähköpostistani.

3.3 Aineiston purku ja analysointi

Analyysia varten haastattelu litteroitiin, jotta saatua aineistoa oli helpompi tarkastella. Analyysin alussa on hyvä pohtia mitkä asiat ja teemat nousevat selkeästi esiin, ja jatkaa siitä syventymistä aineistoon – lukea se kunnolla läpi. Näin aineistosta saadaan ymmärrys. Laadullisen tutkimuksen analyysissa tulisi käsitellä aineistoa ikään kuin teorian kautta katsoen, näin analyysiin ja tarkasteltavaan teemaan saadaan lisää syvyyttä. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 138, 143-144.)

Haastattelut litteroin suurimmilta osin sanatarkkaan, jotta minun olisi helpompi hahmottaa haastattelu kokonaisuudessaan vielä kirjallisen version kautta. Sellaisia asioita en kirjoittanut litteroinnissa ylös, joista olisi paljastunut haastateltavan itse sanoittamia henkilökohtaisia tietoja, jotta yksityisyyden suoja on taattu. Litteroituja sivuja muodostui yhteensä kaksikymmentä sivua. Tämän tulostetun aineiston hävitän tietoturvalliseen paperinkeräykseen tutkimuksen valmistuttua, ja poistan tietokoneeni tiedostoista tämän litteroidun asiakirjan. Haastattelun litteroitua versiota säilytin kotonani, siten että ulkopuoliset eivät sitä voi lukea, ja silloin kun se oli mukanani jossain, niin pidin huolta, että se ei joudu väärin käsiin. Sen käsittelyssä ja analysoinnissa tein siten, että lisäsin siihen kynällä omia muistiinpanoja ja merkintöjä, jotta tulosten ja kokonaiskuvan sisäistäminen luonnistui paremmin.

Analysoin keräämäni aineiston sisällönanalyysin mukaisesti. Sen päämääränä on tuottaa tiivistetty lopputulema ja johtopäätös tutkitusta aiheesta. Litteroidusta haastattelusta keräsin tulokset siten, että katsoin samoihin kysymyksiin kaikkien antamat vastaukset. Tämän jälkeen tein niistä yhteenvedon ja ryhmittelin tuloksien vastaukset teemoittain. Laajemmiksi teemoiksi muodostin: ajatukset ja kokemukset, tausta, toimintatavat, merkitykset, haasteet, motivaatio, seurakunta ja vapaaehtoistyö, sekä kehitysideat. Sisällönanalyysi tarkastelee tutkimuksen aineiston kirjallista dokumenttia. Sisällönanalyysi sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen ja ihmisten kokemuksiin merkityksiin. Tarkoitukseni oli analysoida tutkimusaineistoa sekä myös teoriaa siten, että saan tuotettua tutkimukseni aiheesta sanallisen kuvauksen ja vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122.)

4. TULOKSET

Haastateltavien ajatukset listakerääjänä toimimisesta ja Yhteisvastuukeräyksestä olivat suurimmilta osin positiivisia. Listakerääjät kokivat edistävänsä jotain merkityksellistä ja olevansa hyvällä asialla. Yhteisvastuukeräys koettiin mieluisana vapaaehtoistyön tekemisen kenttänä ja tärkeänä asiana. Ajatus listakerääjänä olemisesta muodosti tarpeellisuuden tunteen sen pohjalta, että moni lahjoittaja odottaa listakerääjän saapumista ja on varannut lahjoitettavan summan valmiiksi etuoven läheisyyteen. Kaikki haastateltavat toivat esiin sen, että tuntuu todella hyvältä mennä sellaiseen kotiin keräämään lahjoitusta, mihin he ovat odotettuja ja erityisen tervetulleita. Listakeräyksen ajateltiin olevan myös tyyppikysymys, eli ihmisen olemuksesta kiinni oleva asia. Yksi haastattelijoista kertoi ajatuksensa listakeräyksestä olevan myös ristiriitainen sen pohjalta, että joihinkin koteihin odotetaan listakerääjää ja joissakin kodeissa ei tulla edes avaamaan ovea vaikka listakerääjä on havainnut jonkun olevan kotona. Ristiriitaisuutta tuottivat myös kireät suhtautumiset Yhteisvastuun asialle. Kuitenkin keräystilanteesta on jäänyt se tunne, että on päässyt tekemään pienen osuuden yhteiseksi hyväksi. Positiiviseksi asiaksi nousi myös se, että tulee tutuksi samassa naapurustossa, lähistöllä tai paikkakunnalla asuvien kanssa ja voi jutella Yhteisvastuun lisäksi muustakin.

Haastateltavista neljä oli päätenyt listakerääjiksi joko siten, että he olivat olleet mukana jossain muussa seurakunnan toiminnassa ja siellä Yhteisvastuutyöryhmään kuulunut henkilö oli kysynyt mukaan tai sitten tuttavien kautta oli tullut kutsu mukaan listakerääjäksi. Kaksi henkilöä kertoi lähteneensä yhdessä puolisoittensa kanssa listakerääjiksi. Yksi haastateltavista oli lukenut jostakin, että kerääjistä oli puutetta, ja sitä kautta hän päätti soittaa seurakunnan toiminnasta tutuksi tullelle diakonille. Seinäjoen alue seurakunnassa haastateltavat ovat toimineet listakerääjinä 20 vuotta, noin seitsemän vuotta, 40 vuotta, noin viisi vuotta ja seitsemän vuotta.

Haastatteluissa tuli ilmi, että listakerääjät eivät yleisesti ottaen kerää Yhteisvastuukeräyksen lahjoituslistaan tutuiltansa nimiä, vaan he keräävät heille osoitetut kerrostalot, kadut ja alueet. Eräs haastattelijoista kertoi, että siinä tapauksessa hän on kerännyt tuttavaltaan nimen listaan, jos tuttavien omaan kotiin ei ole tullut listakerääjää. Eli lähtökohtaisesti listakerääjä ei mene muille kuin itselle osoitetulle alueelle keräämään, ja ajatellaan, että toisella alueella on listakerääjä, joka hoitaa sen alueen ihmisiltä

lahjoitusten pyytämisen. Haastateltavat kertoivat myös, että jos jossain kodissa ei avata ovea, palaavat he jonain toisena päivänä takaisin kyseisen kodin kohdalle koputtamaan ovea uudestaan, jos joku olisi silloin paikalla. Myös, jos jossain kodissa ilmaistaan, että ei ole käteistä rahaa, niin listakerääjä on sopinut tulevansa paikalle uudestaan toisena päivänä. Myös koteihin, joissa ei tavata ketään, listakerääjä voi postilaatikkoon / -luukkuun jättää Yhteisvastuukeräyksen tilinsiirtopaperin. Tällaisia toimintatapoja kutsuttiin keräystaktiikoiksi. Aluksi liikkeelle lähteminen voi ottaa toivonsa, mutta asennoituminen ja liikkeelle lähtö on tärkeää, minkä jälkeen listakeräyksen toteuttaminen lähtee hyvin käyntiin. Eräs haastateltavista ilmaisi, kuinka tärkeä merkitys listakeräyksellä on Yhteisvastuukeräyksen tuloksen kanssa ja jos olisi pelkkiä lipaskeräyksiä jäisi tulos huomattavasti pienemmäksi.

Listakeräys on haastateltavista tuntunut tärkeältä, kivalta, mielenkiintoiselta sekä hämmentävältäkin välillä. Listakeräyksen kautta kerääjille on tullut positiivinen, merkityksellinen ja odotettu olo, kun ihmiset ovat varanneet valmiiksi lahjoitussumman oven läheisyyteen ja haluavat keskustella enemmänkin listakerääjän kanssa. Joskus voi tulla jopa kutsu kahvipöytään pidemmille jutteluhetkille. Eli keräystilanne ei aina jää ns. rahanvaihtoon, vaan siinä ihmiset kohtaavat toisiaan, mikä luo merkityksellisyyttä. Listakeräyksen kohteet ovat tuntuneet myös tärkeiltä, joiden puolesta tekee mielellään oman osansa. Palkitsevaa listakeräyksessä on se, kun kiitetään. Palkitsevalta listakerääjistä tuntuu myös se, kun tulee tervetullut olo ihmisten luokse ja heidät otetaan vastaan ystävällisesti. Positiivinen suhtautuminen keräykseen tuo hyvän mielen. Keskustelut lahjoittajien kanssa ovat palkitsevia.

Listakeräykseen kuuluu, myös haasteellisia asioita. Nuorempien sukupolvien mukaan saaminen Yhteisvastuukeräyksen tekemiseen mainittiin haastavana. Liikkeelle lähtö voi olla joillekin alussa haasteellista. Välillä kerääjälle on haastavaa toisten ihmisten kohtaaminen. Kohtaaminen on haastavaa erityisesti silloin, kun tietää valmiiksi, että jossain kodissa suhtautuminen Yhteisvastuukeräykseen on negatiivinen. Esille nostettiin, että moni ihminen arvostelee Yhteisvastuukeräyksessä erityisesti ulkomaanapuun menevää osuutta. Tällaiseen kommenttiin kerääjä on voinut vastata kertomalla lisää ulkomaan keräyskohteesta ja sen tärkeydestä. Listakerääjistä ei tunnu mukavalta se, kun ihminen on kotona, mutta ei tule avaamaan ovea, tai jos listakerääjä kohdataan epäystävällisesti. Epäystävällisissä kohtaamistilanteissa listakerääjä kuitenkin kiittää

ajasta, toivottaa päivän- tai illan jatkot ja säilyttää ystävällisyyden ja sitä kautta ikään kuin tasoittaa tilannetta. Eräs haastateltava sanoi, kuinka on ikävää huomata, että ihmisiltä ei välttämättä liikene edes vähän rahaa, vaikka pihassa seisoi kolme ”Mersua”. Hän kuitenkin ymmärtää, että niin antaminen kuin lahjoitusten kerääminenkin on vapaaehtoista ja jokaisen oma valinta ja että ihmisiä on monenlaisia ja hermoja ei pidä menettää vaikka kuinka harmittaisi. Teknisinä haasteina koettiin kevättalven liukkaat kelit, käteisen rahan puute, sekä vaikeus päästä sisälle kerrostaloihin. Eräs listakerääjistä arveli tämän olevan syy sille, miksi monessa paikassa on luovuttu listakeräyksestä. Kukaan haastateltavista ei ollut kokenut epäasiallista kohtaamista: haukkumista, tai muuten erityisen hankalaa tilannetta. Epäystävällistä käytöstä oli kylläkin koettu, mutta ei epäasiallista.

Motivoivina tekijöinä listakerääjille on se, kun tiedetään, että heidän tuloansa odotetaan sekä kokemus siitä, että saa tehdä itselle sopivaa vapaaehtoistyön muotoa ja sen tekemisestä tulee hyvä mieli. Toisten ihmisten auttaminen on merkittävä motivaation lähde. Auttamisen kautta koettiin olevan hyödyksi, ja se tunne tuntuu hyvältä. Myös vastavuoroinen auttaminen nousi esille, kun on itse saanut apua, niin sitä on halunnut antaa myös takaisin. Lisäksi motivoivana asiana koettiin ajankulu hyvän asian merkeissä ja se, kun on tottunut vapaaehtoistyöhön ja ikään kuin kasvanut sen parissa. Kun ihminen saa auttaa huonompiosaisia ja tieto siitä, että apu heille menee oikeasti perille asti on tärkeää niin kerääjille kuin antajillekin. Motivoivana tekijänä Yhteisvastuukeräyksessä on se, kun saa tietää keräyksen tulokset – tieto siitä mitä on saanut aikaan ja mitä sen myötä on mahdollista saada aikaan laajemmassa kuvassa. Yksi haastateltavista kertoi suureksi motivaation lähteekseen lähetyksensä (Matt 28:18-20).

Seurakunta koettiin tärkeäksi vapaaehtoistyön mahdollistajaksi, jonka kautta mahdollistuu toisten ihmisten auttaminen. Listakerääjät kertoivat seuraavien asioiden olevan tärkeitä seurakunnan järjestämässä vapaaehtoistyössä: kysyminen mukaan toimintaan, vapaaehtoisten muistaminen ja kiittäminen, positiivinen ilmapiiri, kristillinen arvopohja, työntekijöiden antama tuki ja valmennus vapaaehtoisille ja Yhteisvastuukeräyksen, lähetyksen ja diakonian toteuttaminen. Erityisesti tärkeäksi asiaksi ilmeni se, että vapaaehtoistoiminnassa on tärkeää saada kuulua ja olla osa jotain joukkoa, tehdä yhdessä jotain hyvää tärkeiden asioiden puolesta ja tärkeiden teemojen äärellä, sekä keskustella yhteisellä maaperällä koetuista asioista.

Kehitysideoina esiin tuotiin ihmisten ja erityisesti nuorten aktivointi ja motivointi Yhteisvastuukeräyksen pariin vielä enemmän. Eräs haastateltavista oli huomionut, kuinka samat ihmiset ovat samoissa tehtävissä usein ja että tämä asia voi omalta osaltaan rajoittaa uusien vapaaehtoisten saamista. Tähän ehdotettiin, että olisi myös enemmän pieniä ja ei niin sitovia vapaaehtoistöitä, mikä voisi madaltaa kynnystä tulla mukaan vapaaehtoistyöhön ja erityisesti tässä ajassa, jossa ihmiset sitoutuvat vähemmän. Kehitysideana / -toiveena oli myös, että olisi enemmän yhdessäolon hetkiä vapaaehtoisten kesken. Listakeräyksen jatkumista myös puollettiin, jotta jatkossakin Yhteisvastuukeräys tuottaisi suuria summia.

5 POHDINTA

5.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen myötä voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että vapaaehtoistyö antaa sen toteuttajille onnistumisen tunteita, yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja kokemuksen merkityksellisyydestä sekä myös haastavia tilanteita ja kohtaamisia. Ihminen saa vapaaehtoistyöstä väylän toteuttaa ja ilmaista itselle koettuja tärkeitä arvoja.

Vapaaehtoisena oleminen tuottaa erilaisia kokemuksia niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Nämä kokemukset ovat jonkin ryhmän yhteisellä maaperällä koettuja asioita ja siksi yhtenäisiä mutta myös yksilöllisiä, koska jokaiselle ihmiselle muodostuu samoistakin asioista oma henkilökohtainen kokemus. Tutkittavassa aiheessa listakerääjien kokemukset olivat enemmän positiivisiksi nimettävissä. Positiiviset kokemukset vapaaehtoistyössä tuottavat sen tekijöille kokemuksen yhteenkuuluvuudesta, tarpeellisuudesta ja merkityksellisyydestä. Negatiiviset kokemukset tuottavat ristiriitaisuuden tunnetta, kun hyväksi koettua asiaa tehdessä koetaan jotakin negatiivista. Negatiivisia kokemuksia vapaaehtoistyössä tuottavat epäystävälliset kohtaamiset ja tunne välinpitämättömyydestä. Iso kokemukseen vaikuttava tekijä vapaaehtoistyössä on ihmisten väliset kohtaamiset.

Vapaaehtoistyön tekemistä motivoi halu tehdä hyvää ja auttaa toista ihmistä ja siitä saatu hyvä olo ja mieli. Hyödyllinen ajankäyttö ja tekeminen tärkeäksi koetun asian parissa ja tieto sen merkityksellisyydestä ja tuloksista motivoi vapaaehtoisia. Vapaaehtoistyö tarjoaa toimintaympäristön, jossa voi toimia uskomansa elämäkatsomuksen mukaisesti ja toteuttaa omaa arvopohjaa ja itselle sopivan vapaaehtoistyö tehtävän kautta. Tämä on myös motivoiva asia. Vapaaehtoistyön osallistuminen voi lähteä myös liikkeelle siitä, että ihminen itse on saanut ottaa apua vastaan ja nyt vuorostaan haluaa antaa apua takaisin – laittaa koetun hyvän kiertämään.

Kristinuskon ytimeen kuuluu lähimmäisen rakastaminen, eli tuttuja ja tuntemattomia ihmisiä kohtaan ajateltu ja tehty hyvä. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon järjestämässä Yhteisvastuukeräyksessä tarjoutuu vapaaehtoinen mahdollisuus niin kerääjille kuin lahjoittajillekin elää kristillistä uskoa todeksi ja/tai toimia itselle tärkeiden

arvojen mukaisesti. Tärkeää seurakunnan järjestämässä vapaaehtoistyössä on sen tarjoamat mahdollisuudet auttaa muita ihmisiä ja tehdä hyvää. Seurakunnan vapaaehtoistyön kautta koettu yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat merkittäviä. Suomen Evankelis-luterilaisuuden arvopohja ja sen kautta toteutettava lähetys ja diakonia sekä Yhteisvastuukeräys ovat tärkeitä koettuja asioita, joita ei monen muun eritahon järjestämä vapaaehtoistyö sisällä. Lisäksi tärkeitä asioita seurakunnan vapaaehtoistyössä ovat mukaan kysyminen, ohjaaminen ja tukeminen siinä, vapaaehtoisten kiittäminen ja vapaaehtoistyön kehittäminen.

5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettinen toiminta on ollut ohjaavana tekijänä läpi opinnäytetyöprosessin. Asianmukaiset luvat ja suostumukset on hankittu (ohjaajien luvat edetä opinnäytetyö prosessissa, tutkimuslupa, opinnäytetyösopimus ja haastattelu suostumukset). Etenin työssäni oman harkintakyvyn ja arvioinnin mukaan. Etenin työssäni oman harkintakyvyn ja arvioinnin mukaan. Työn kehittämisen suurena tukena oli ohjaajieni kommentit, sekä muut saamani palautteet. Tekstiä kirjoittaessa pidin huolen lähdekriittisyydestä ja asianmukaisista lähdemerkinnöistä. Tutkimuksen valinnat olen perustellut ja kuvannut opinnäytetyön prosessissa. Tutkimustulokset olen esittänyt totuudenmukaisesti. Toimintatapani tukevat opinnäytetyöni luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä. (LibGuides Diak. Kehittäminen ja tutkiminen ammatillisena osaamisena.)

Tutkimuksen menetelmässä etenin eettisten toimintatapojen mukaan. Haastattelukysymyksissä pidin huolen, että en johdattele vastauksissa ja kysymykset ovat kattavia ja antavat tilaa niin negatiivisille kuin positiivisillekin aspekteille. Informoin haastateltavia tutkimuksen tekijästä, aiheesta, käyttötarkoituksesta ja haastattelutilanteesta. Läpi työn pidin huolen haastateltavien anonymiteetista. Vaitiolovelvollisuus säilyy myös työn valmistumisen ja julkaisun jälkeen.

5.3 Ammatillinen kehittyminen

Tavoitteenani opinnäytetyön kautta oli oppia tutkimuksen tekemistä ja asiasisällön tuottamista erilaisten lähteiden ja menetelmän toteuttamisen kautta. Tästä tulee varmasti olemaan hyötyä työtehtävissä ja oman ammattitiedon ja osaamisen syventämisessä ja kehittämisessä. Tavoitteenani oli oppia myös eettistä toimintaa lähteiden valitsemisen, sisällön kirjoittamisen ja tutkimusmenetelmän toteuttamisen ja analysoinnin kautta. Koen, että olen saavuttanut nämä tavoitteet tutkimukseni kautta. Tämän opinnäytetyön aihe oli itselleni kiinnostava, koska altruismi on minulle tärkeä arvo ja erilaiset tavat ja paikat missä sitä voi toteuttaa kollektiivisesti kiinnostavat minua. Diakoniatyön näkökulmasta tässä opinnäytetyössä ja sen prosessissa minulle merkityksellistä on se, että tämä on ollut hieno mahdollisuus jakaa tietoisuutta vapaaehtoistyöstä, diakoniatyöstä ja Yhteisvastuukeräyksestä.

Opinnäytetyöprosessissa opin tutkimuksen suunnittelua, yhteistyötoimintaa, eettisyyttä erityisesti tieteen näkökulmasta, menetelmäosaamista, raportointia, esittämistä ja kriittistä arviointia hankittuun tietoon ja omaan tekemiseen. Nämä asiat ovat kehittäneet ammatillisuuttani. Sosionomin (AMK) diakoniatyön kompetensseja tarkastellen tämän tutkimuksen tekeminen on tukenut ammatillista kehittymistä ja muodostanut valmiuttani työelämään erityisesti sosiaalialan eettisessä osaamisessa, kriittisessä ja osallistavassa yhteiskuntaosaamisessa, tutkimuksellisessa kehittämis- ja innovaatio-osaamisessa, työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaamisessa, kirkon organisaation tuntemisessa ja yhteistyötaidoissa. Muut opiskelemani opintokokonaisuudet ja suorittamani harjoittelut tukevat myös osaamistani ja ammatillisuuttani edellä lueteltujen kompetenssien osalta, sekä asiakastyön osaamisessa, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa, hengellisen työn osaamisessa, diakonisen asiakastyön osaamisessa ja yhteisöllisessä ja yhteiskunnallisessa osaamisessa.

Oppimistehtävien ja opinnäytetyön kautta olen oppinut asiatekstin tuottamista, ja niiden sisältöjen kautta olen oppinut ja sisäistänyt sosiaali- ja kirkonalan ammattitietoa ja -taitoa. Opintojeni kattavat kurssisisällöt, harjoittelut ja lopputyö ovat kasvattaneet ja vahvistaneet ammatillista identiteettiäni ja antaneet itsevarmuutta. Koen, että opintopolkuni on kehittänyt tietämystäni ja osaamistani tulevaisuuden ammattiin ja luonut kestävän pohjan eettiseen toimintaan. Kuitenkin on tärkeää muistaa oman

toiminnan kriittinen arviointi, sekä ylläpitää ja päivittää ammattitietoa ja -taitoa. Tässä asiassa Teemu Selännettä lainaten: ”Kehitys loppuu tyytyväisyyteen”.

LÄHTEET

- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Eskola, Antti & Kurki, Leena (toim.) 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Gothóni, Raili 2009. Anna arvo. Tutkimus yhteisvastuuhankkeen toteutumisesta. Helsinki: Kirkkopalvelut.
- Gothóni, Raili; Helosvuori, Riitta; Kuusimäki, Kalle & Puuska, Karolina (toim.) 2012. Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta: seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Hiilamo, Heikki & Hiilamo, Kirsi 2007. Apua? Lähimmäisyyden perusteet. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Kallinen, Kati; Pirskanen, Henna & Rautio, Susanna 2018. Sensitiivinen tutkimuksessa. Menetelmät, kohderyhmät, haasteet ja mahdollisuudet. Tallinna: Unipress.
- Kemppainen, Hilda 2015. Vapaaehtoisena seurakunnassa. Lähetys-, aikuis-, ja diakoniatyön vapaaehtoisten kokemuksia Salpausselän seurakunnassa. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla <https://www.theseus.fi/handle/10024/101958>
- Kirkko Helsingissä 2014. Vapaaehtoistoiminnan käsikirja työntekijälle. Saatavilla 14.10.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/0/Helsingin+seurakuntien+vapaaehtoistoiminnan+käsikirja/0de88e15-82a6-a5e2-cdb0-cc3741ce2682>
- Kiviniemi, Liisa; Koivisto, Kaisa; Latomaa, Timo; Merilehto, Milla; Sandelin, Pirkko & Suorsa, Teemu (toim.) 2012. Kokemuksen tutkimus III. Teoria, käytäntö, tutkija. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

- Koivisto, Jaakko; Kukkola, Jani; Latomaa, Timo & Sandelin, Pirkko (toim.) 2014. Kokemuksen tutkimus IV. Annan kokemukselle mahdollisuuden. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Laki 1054/1993. Kirkkolaki. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>.
- Laki 1055/1993. Kirkkojärjestys. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055#O2L4>.
- Laki 31.3.2006/255. Rahankeräyslaki. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060255#P20>
- Lehmusvuori, Lotta 2016. ”Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä.” Vertaileva tutkimus Setlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa. Tampereen Yliopisto. Saatavilla 25.11.2019.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99382/GRADU-1466513921.pdf?sequence=1>
- LibGuides Diak. Kehittäminen ja tutkiminen ammatillisena osaamisena. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Saatavilla 6.1.2020
<http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Marjovuo, Ari 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja, Helsingin Yliopisto, sosiaalitieteiden laitos. Saatavilla
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuo_vaitoskirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Pessi, Anne Birgitta & Saari, Juho (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Pirttinen, Sari & Puhakka, Johanna 2017. Vapaaehtoisten kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta Limingan seurakunnassa. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla
<https://www.theseus.fi/handle/10024/123843>
- Pruuki, Lassi (toim.) 2005. Toivon tähden. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2005. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Putkinen, Tiina 2018. Innostuksen tukeminen vapaaehtoistyössä. Case: Yhteisvastuukeräys paikallisseurakunnassa. Opinnäytetyö, Hämeen

- ammattikorkeakoulu. Saatavilla
<https://www.theseus.fi/handle/10024/154277>
- Rättyä, Lea 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Väitöskirja, Kuopion Yliopisto, Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Saatavilla
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1309-7/urn_isbn_978-951-27-1309-7.pdf
- Seinäjoen seurakunta. Diakonia. Saatavilla 4.1.2020
<https://www.seinajoenseurakunta.fi/diakonia>
- Sinokki, Marjo 2016. Työmotivaatio. Innostusta, laatua ja tuottavuutta. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Suomen ev.lut. kirkko. Vapaaehtoistyö. Saatavilla 25.11.2019. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Vapaaehtoistyö>
- Taloustutkimus 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Saatavilla 25.11.2019. <https://evl.fi/documents/1327140/45404259/Vapaaehtoistoiminnan+tutkimus+2018/3c937667-c905-e024-84ae-05d249f13aa0>
- Thitz, Päivi 2006. Diakonian yhteisölliset merkitykset. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Toikkanen, Jarkko & Virtanen, Ira A. (toim.) 2018. Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valtiovarainministeriö 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu - kaikki käy Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Saatavilla 25.11.2019. <https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoistyö%2C+talkootyö%2C+naapurityö+-+kaikki+käy+%28%29.pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoistyö%2C+talkootyö%2C+naapurityö+-+kaikki+käy+%28%29.pdf>

Yhteisvastuu.	Ajankohtaista.	Saatavilla	30.9.2019
https://www.yhteisvastuu.fi/ajankohtaista/			
Yhteisvastuu.	Osallistu.	Saatavilla	7.10.2019
https://www.yhteisvastuu.fi/osallistu/#tule-vapaaehtoiseksi			
Yhteisvastuu.	Seurakunnille,	keräyspäällikölle.	Saatavilla
https://www.yhteisvastuu.fi/seurakunnille/kerayspaallikolle/			
Yhteisvastuu.	Yhteisvastuu.	Saatavilla	29.9.2019
https://www.yhteisvastuu.fi/yhteisvastuu/			

LIITE 1. HAASTATTELU KYSYMYKSET LISTAKERÄÄJILLE

Yhteisvastuukeräyksen listakerääjien kokemusten selvittäminen

Haastattelulupa suullisena:

Saanko haastatella teitä opinnäytetyötäni varten, nauhoittaa haastattelun ja käyttää siitä saatua tietoa tutkimusaineistona?

- 1) Millainen on päällimmäinen ajatuksesi listakerääjänä toimimisesta?
- 2) Mitenkä päädyit listakerääjäksi Seinäjoen alue seurakunnan vapaaehtoistyöhön?
- 3) Kuinka monta kertaa olet tähän mennessä osallistunut Seinäjoen alue seurakunnan vapaaehtoisena listakerääjäksi Yhteisvastuukeräykseen?
- 4) Mitenkä toteutat listakeräystä? (ovelta ovelle ja/tai lähipiiriltä listakerääminen)
- 5) Miltä listakerääminen on tuntunut?
- 6) Mikä on palkitsevinta listakerääjänä toimimisessa?
- 7) Mikä tuntuu haasteelliselta listakerääjänä toimimisessa?
- 8) Mitenkä olet kokenut mahdollisen epäasiallisen kohtaamisen tai kommentin?
- 9) Mikä motivoi sinua toimimaan vapaaehtoisena?
- 10) Mitkä asiat ovat sinulle tärkeitä seurakunnan järjestämässä vapaaehtoistyössä?
- 11) Mitä kehitysideoita antaisit vapaaehtoistyöhön?

LIITE 2. ASIANTUNTIJAHAASTATTELU KYSYMYKSET

Sähköpostinkautta toteutettu asiantuntijahaastattelu Seinäjoen alue seurakunnan diakonille Seija Saarelle, hänen työnkuvaansa kuuluu Yhteisvastuukeräys.

- 1) Millä tavoilla lahjoituksia kerätään Yhteisvastuukeräykseen Seinäjoen alue seurakunnassa?
- 2) Mikä näistä keräysmuodoista on tuottavin?
- 3) Mitä syitä ajattelet olevan sille, että listakerääminen on toimiva keräysmuoto Seinäjoen alue seurakunnan alueella?
- 4) Millainen on listakerääjien panos Yhteisvastuukeräyksessä Seinäjoella?
- 5) Kuinka monta listakerääjää teillä oli vuoden 2019 Yhteisvastuukeräyksessä?
- 6) Miksi Seinäjoen alue seurakunnan diakoniatimille on tärkeää selvittää sen listakerääjien kokemuksia?